

απο-εδαφοποιήσεις του ιλισού: συλλέκτες και κέντρο νερού στη γέφυρα της καλλιρόης

φοιτήτρια: Λωρένα Τσελεμέγκου / επιβλέπων: Σπύρος Παπαδόπουλος

απο-εδαφοποιήσεις του Ιλισού:
συλλέκτες και κέντρο νερού στη γέφυρα της Καλλιρόης

Λωρένα Τσελεμέγκου
Σπύρος Παπαδόπουλος
πανεπιστήμιο Θεσσαλίας_τμήμα αρχιτεκτόνων μηχανικών_2012

απο-εδαφοποιήσεις του ιλισού:

συλλέκτες και κέντρο νερού στη γεφυρα της καλλιρόης

φοιτήτρια: Λωρένα Τσελεμένγκου

επιβλέπων: Σπύρος Παπαδόπουλος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι έννοια του δημόσιου χώρου και των ορίων που αυτοί θέτουν σε κατακερματισμένες οδικές αρτηρίες αποτελούν ένα αστικό κενό το οποίο μπορεί, μέσω της κατάλληλης επέμβασης και δημιουργικής κατασκευής, να μετατραπεί από ένα αποτρεπτικό όριο σε χώρο κατάρριψης των ορίων, από ένα κενό σε μια γέφυρα επικοινωνίας.

Ακριβώς ένας τέτοιος ενδιάμεσος χώρος είναι αυτό που αποτέλεσε αντικείμενο της παρούσης διπλωματικής εργασίας. Στόχος της εργασίας είναι να προβληματίσει τον αναγνώστη σχετικά με τη γεφύρωση του 'παρελθόντος' και του 'μέλλοντος', προσφέροντας ζωή στο παρόν, μέσα από τον τρόπο ένωσης τριών κεντρικών οδικών αρτηριών, με πολλούς 'εναπομείναντες' και 'παραπεταμένους' χώρους και μετατροπής του σε ένα ζωτικό κέντρο που θα παρέχει έναν πνεύμονα πρασίνου για τους κατοίκους του, θα ψυχαγωγεί αλλά και θα επιμορφώνει τον επισκέπτη, καλύπτοντας βασικές ανάγκες επικοινωνίας και καταρρίπτοντας τα όρια που προσφέρει ο υπάρχον σχεδιασμός αυτών των οδικών αρτηριών.

Το προτεινόμενο έργο τοποθετείται σε κεντρικό σημείο της πρωτεύουσας ανάμεσα σε τρεις (3) βασικές λεωφόρους ταχείας κυκλοφορίας. Η ιστορία του μας δείχνει ότι αυτό το μέρος κάποτε έσφυζε από ζωή και νερά, πριν αποτελέσει ένα πέρασμα ταχυτήτων και μια οριοθέτηση μεταξύ των περιοχών που τέμνονται από αυτές. Η ζωή του νερού του Ιλισού ποταμού, που δίνει το σπόρο της δημιουργίας τόσο σε ένα κέντρο νερού με ένα μικρό εκθεσιακό χώρο, όσο και στην αναβίωση του πρασίνου των παρ-ιλίσιων πεδίων. Η προτεινόμενη ανάπλαση παρέχει στον αναγνώστη τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τον τρόπο με τον οποίο το 'ρήγμα' και το 'κενό' των ενδιάμεσων χώρων αντικαθίστανται με χώρους ζωτικούς για το αστικό τοπίο όπως η πολυεπίπεδη πλατεία – κήπος, το μουσείο νερού και οι επιμορφωτικοί χώροι πάνω σε ζητήματα νερού και (υδροπονικής) καλλιέργειας.

Τέλος, η παρούσα εργασία επιθυμεί να θέσει στόχους αλλαγών και κατάργησης της περιχαράκωσης και των συνόρων που προωθούν τα σύγχρονα μοντέλα διαβίωσης των μεγάλων αστικών πόλεων θέλοντας να βελτιώσει αυτή τη συνθήκη στο κέντρο μιας πρωτεύουσας όπου η ανάγκη για ύπαρξη και βελτίωση του δημόσιου χώρου γίνεται όλο και περισσότερο επιτακτική και αναγκαία.

elevations of ilisos:

collectors and water center at kallirois highway

student: Lorena Tsalemengou

supervisor: Spyros Papadopoulos

ABSTRACT

Public-ness and the limits it poses through fragmented road networks form part of an urban void which can, within proper restructure and creative construction, transform itself from a deterrent boundary to a limitless space, from a gap to a communication bridge.

It is exactly this kind of an in-between space that formed part of the current paper. Aim of the current project is to concern the reader with regards to the unification of the 'past' and the 'future', offering life in present, unification through combining three central road networks, with many 'left-over' and 'out casted' spaces, and turn it into a vital centre which will offer both a 'lung of greenness' for its residents but also an entertaining and educational centre for the visitor, covering basic communicational needs and shaking down the limits offered by the existing planning of the above mentioned networks.

The suggested project is situated in a central area of the capital between three main high – speed avenues. Its history shows us that this place was once full of life and water, before it turned into a speed passage and a limit line for the intersected areas. The water life of the Ilisos River gives the seed of creation both to a water centre, with a small exhibition hall, and to the revitalization of the greenness for the affluent shore fields of Ilisos. The suggested recast offers the reader the ability to monitor the way with which the 'crack' and the 'void' of these spaces in-between is replaced with vital areas for the urban landscape, like a multileveled square – park, a water museum as well as educational spaces connected to water issues and (hydroponics) cultivation.

Finally, the current project desires to set a debate for changes and rejection of limits and boundaries promoted by the modern lifestyle of immense urban models through its effort to improve this condition in the centre of a capital where the existence and rehabilitation of the public areas becomes more and more a compulsive necessity.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
Η περιοχή μελέτης.....	3
Αλλαγές μέσα στο χρόνο – Ιλιός.....	6
Το νερό, το ίχνο, οι συλλέκτες και η πρόταση.....	8
Βιβλιογραφία.....	10
Σχέδια.....	11

Εισαγωγή

the leftover spaces beneath and along elevated highways, rail lines and other immense infrastructural elements are particularly compelling conditions through which to question contemporary conceptions of the public realm. How can publicness be constructed on a site that has yet to exist or exists in a marginalized space, literally in the margins, of high-speed movement?

Η παρούσα διπλωματική εργασία ερευνά τις δυνατότητες απεδαφοποίησης του δημόσιου χώρου, εκμεταλλευόμενη τις νησίδες που έχουν προκύψει από το σχεδιασμό και την κατασκευή των οδικών δικτύων στην πόλη της Αθήνας.

Αφενός ή έλλειψη κενών και δημόσιων χώρων στην πόλη και αφετέρου το προσωπικό μου ενδιαφέρον γι' αυτά τα «απομεινάρια» της πόλης ανάμεσα στα οδικά δίκτυα αποτέλεσαν την αφορμή για την επιλογή του θέματος.

Αυτοί οι ενδιάμεσοι χώροι (spaces in-between) χαρακτηρίζονται έντονα από έννοιες όπως το όριο, το ρήγμα, το απόσπασμα και η γεφύρωση, έννοιες που κυριαρχούν στα αστικά κέντρα αλλά και στη συμβίωση που αυτά επιβάλλουν.

Οι δρόμοι ή 'αρτηρίες της πόλης', όπως ονομάζονται, συνιστούν τα κανάλια ροής και μετακίνησης ανθρώπων και αγαθών στα σύγχρονα αστικά κέντρα. Αν θεωρήσουμε το ΙΧ ως το δεύτερο προσωπικό χώρο του σύγχρονου ανθρώπου, θα μπορούσαμε να αναγάγουμε τα μέσα μεταφοράς σε περιεκτές, δοχεία δηλ. προσωπικών χώρων, και τους δρόμους σε ποτάμια, πάνω στα οποία δηλ. αυτά ρέουν και διαχέονται μέσα στην πόλη. Οι νησίδες και οι διαχωριστικές γραμμές αποτελούν, κατ' αυτή την παραδοχή, τις όχθες – όρια – του ποταμού.

Το όριο

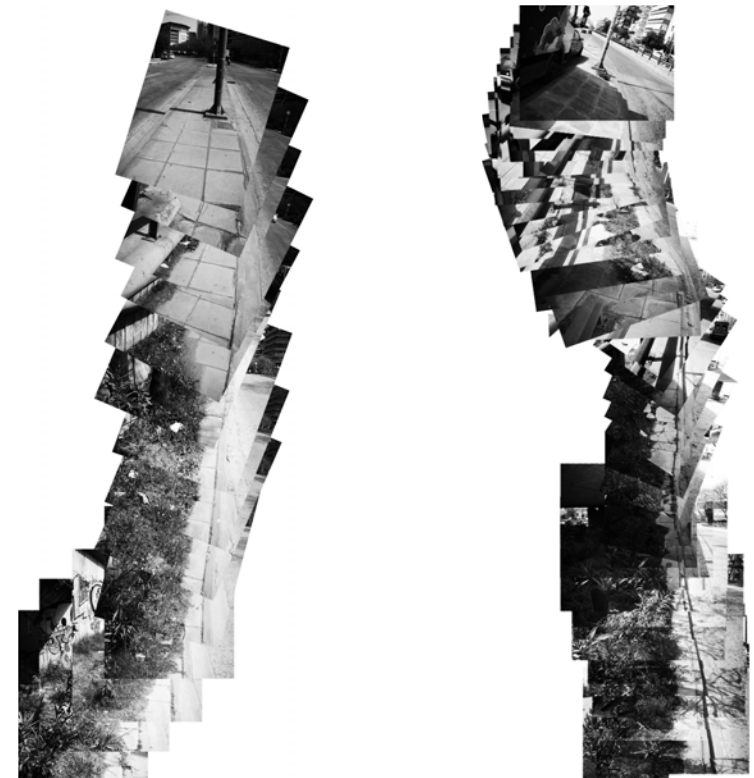
Η λέξη όριο έλκει την καταγωγή της από τη λέξη όρος. Η δεύτερη προέρχεται είτε από το ρήμα *ερύω*¹, δηλαδή τραβώ, σύρω ή από το ρήμα *όρ-νυ-μι*² που σημαίνει εγείρω, ξεσηκώνω, ορμώ. Συναφής με την πρώτη ερμηνεία είναι η λέξη ρυάκι,

¹ Όριον: προέρχεται από το ουσιαστικό όρος : αρχ. όρος < (επιβεβαιώνεται από το μυκ. wo-wo), που συνδ. Με λατ. unvare «διανοίγω αυλάκι», unvns «αυλάκι» και πιθ. με το αρχ. ερύω «τραυώ, σύρω».

² Όριον, το : όρος, σύνορον τέρμα (...), υποκορ. του όρος, μικρόν όρος, βουνόν, από το λεξικό Lidell and Scott.

υπολειμματικοί χώροι των οδικών δικτύων

κολάζ φωτογραφιών από τμήματα των νησίδων στην περιοχή μελέτης

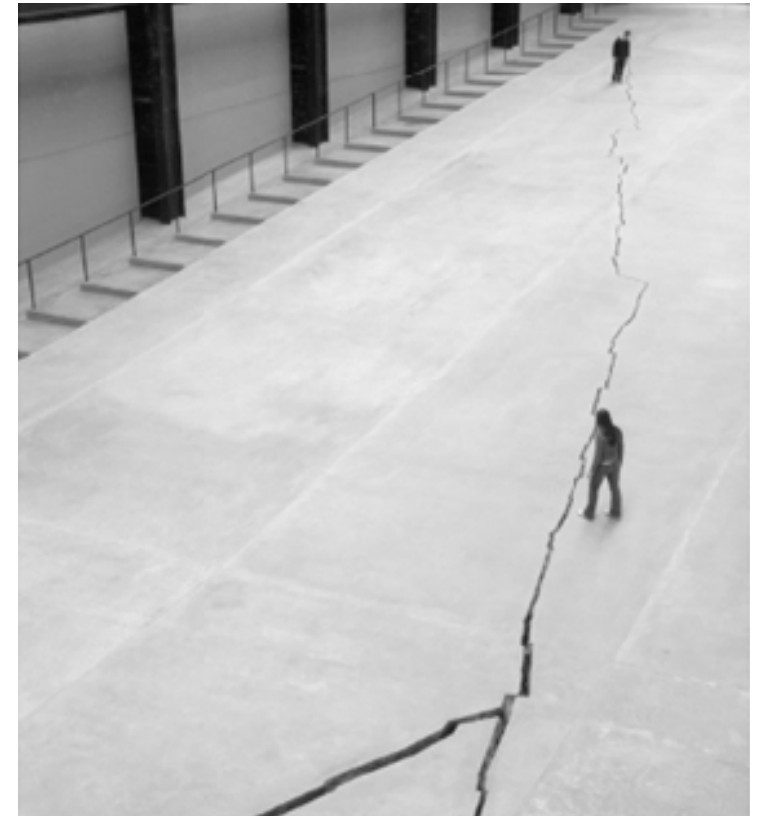
αύλαξ , ενώ με τη δεύτερη, η λέξη όρος, βουνό. Η κίνηση διάνοιξης του αυλακιού συνδέεται με την οριζόντια διάσταση του ορίου ενώ η κίνηση συσσώρευσης σε βουνό υποδεικνύει την κατακόρυφη διάστασή του. Και οι δύο όμως υπαινίσσονται τη διαμεσολάβηση ενός σώματος για την οποιαδήποτε ενέργεια, και οδηγούν σε μια σωματική εμπειρία.

Το ρήγμα

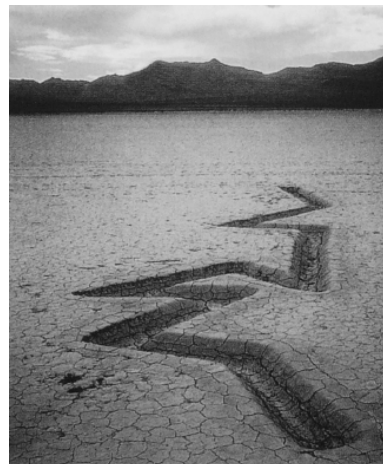
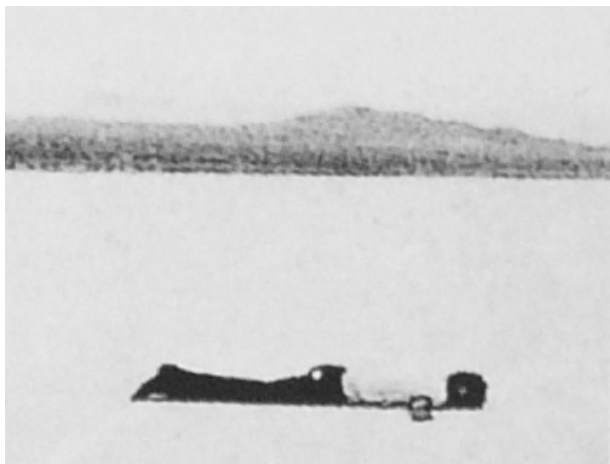
Ως ρήγμα θεωρείται «κάτι τσακισμένο, σπασμένο». Συναφείς είναι οι έννοιες: ρωγμή, τσάκισμα, σπάσιμο, ρήξη, σχισμή, απόσπασμα. Σημαίνει όμως και την άρθρωση διά γιγγλυσμού δύο τμημάτων ενός ξυλουργικού κατασκευάσματος, μιας λειθροποιίας. Το ρήγμα λοιπόν μπορεί να είναι αυτό που χωρίζει αλλά ταυτόχρονα και η σπή μέσα από την οποία βλέπουμε την πραγματικότητα.

Roger Laporte (Επιστολή)

Με την κίνηση-κατάργηση του ορίου ή τη στάση-περιχαράκωση του ορίου σχετίζονται τα δίπολα κίνησης - στασιμότητας, περιπλάνησης - εγκατάστασης, διασποράς - συγκρότησης.

Tenebrae, Doris Salcedo, 1985

Nevada Depressions, Michael Heizer, 1968

Office Baroque, Gordon Matta-Clark, 1977

Η περιοχή μελέτης

Street intersection is the space in which publicness is forced into action by virtue of the various modes of mobilization (motorized vehicles, bicycles, pedestrians, skateboarders, etc.) that are compelled to coexist and assert their rights, or literally intersect there.

Το οικόπεδο τοποθετείται στο κέντρο της Αθήνας, και πιο συγκεκριμένα στα όρια της γέφυρας της Καλλιρόης, ανάμεσα στο Κουκάκι και την Καλλιθέα. Οι οδικές αρτηρίες που τέμνονται στην περιοχή είναι οι: Θησέως, Χαμοστέρνας (και οι δύο αποτελούν συνέχεια της Καλλιρόης) και η Λαγουμιτζή.

Η επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής αποτελεί ένα παράδειγμα για την προσέγγιση των ορίων. Ο σχεδιασμός προέκυψε μέσα από την ανάλυση των χαρακτηριστικών (ιστορία, μορφολογία, ανάγκες της γύρω περιοχής) που αυτή φέρει.

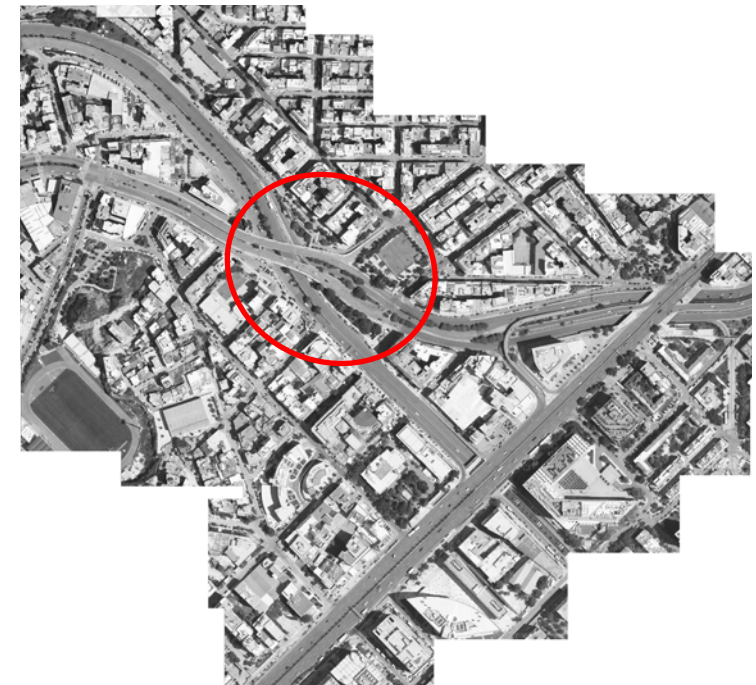
Στο οικόπεδο υπάρχουν πέντε (5) νησίδες, τρεις (3) εκ των οποίων είναι καλυμμένες εν μέρει ή εξολοκλήρου από τη γέφυρα. Υπάρχουν ήδη δύο επίπεδα δρόμου [η γέφυρα – Θησέως & Λαγουμιτζή & Χαμοστέρνας] όπως φαίνεται από τους χάρτες ανάλυσης των ορίων της περιοχής (βλ. εικ. 1). Οι νησίδες στην είσοδο και την έξοδο της γέφυρας συγκροτούνται ως νοητή συνέχεια του δομημένου – χτισμένου

δορυφορική άποψη της περιοχής (bing maps)

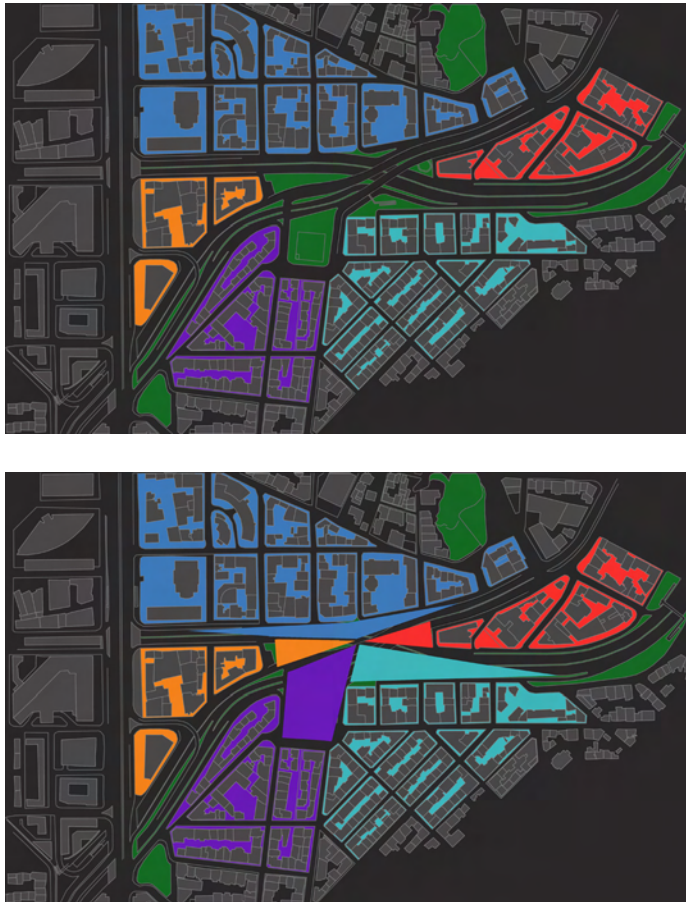
γενικός χάρτης της Αθήνας και η περιοχή

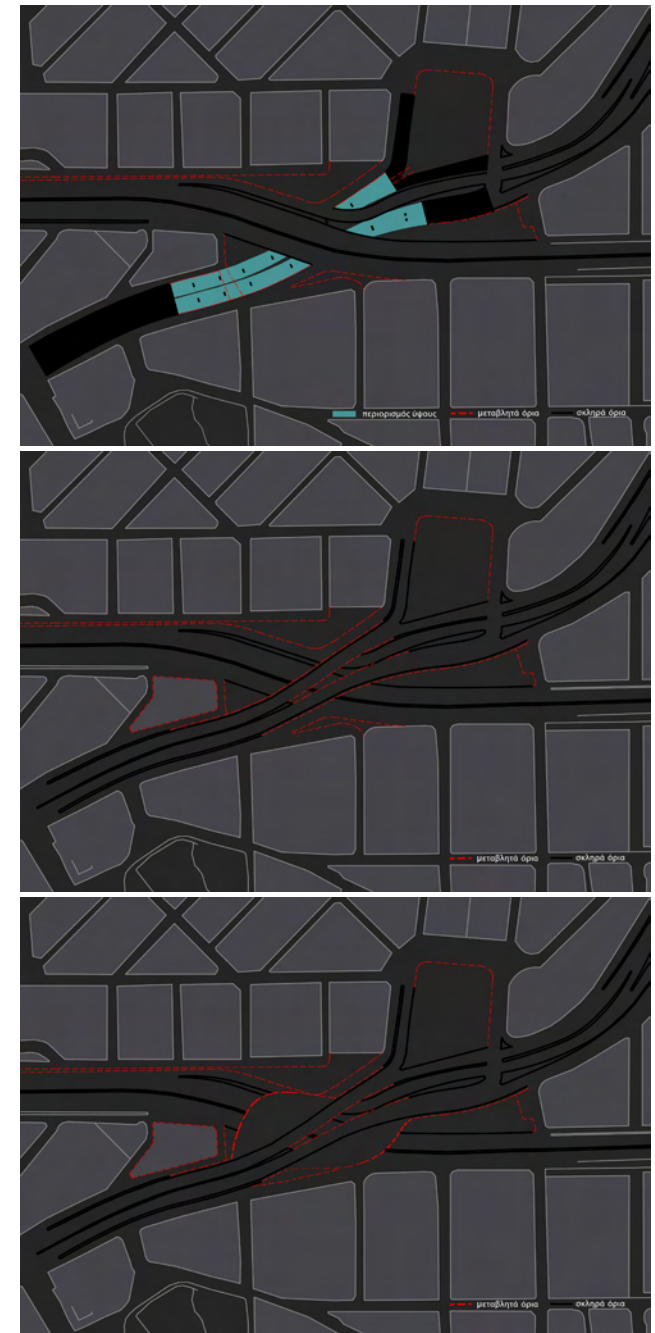
το οικόπεδο της επέμβασης και οι γύρω περιοχές

χώρου ανάμεσα στις δύο (2) αρτηρίες ταχείας κυκλοφορίας και παραλαμβάνουν το κτιριολογικό πρόγραμμα, ενώ τα όρια των υποπεριοχών που έχουν δημιουργηθεί από τη διάνοιξη του οδικού δικτύου 'διαστέλλονται' και 'συναντιούνται' πάνω από τις γέφυρες (βλ. εικ. 2).

Ο κατακερματισμένος δρόμος που έχει προκύψει από τη διάνοιξη των παραπάνω οδών ενοποιείται με την υπάρχουσα πλατεία, μέσα από τη δημιουργία ενός τρίτου επιπέδου πάνω από τους δρόμους. Ο δημόσιος χώρος από-εδαφικοποιείται και ο άνθρωπος 'απογυμνώνεται' από το δοχείο -μηχανή για να επικοινωνήσει και να κινηθεί στα 'δοχεία' του νέου ανοιχτού χώρου που του προσφέρεται.

εικ. 2. υποπεριοχές και επέκταση των ορίων τους πάνω από τις γέφυρες

εικ. 1. χάρτες με τα μεταβλητά και σκληρά όρια της περιοχής

Αλλαγές μέσα στο χρόνο – Ιλισός

Μέσα από την αναζήτηση της παλιάς χαρτογράφησης της Αθήνας για την κατανόηση της διαμόρφωσης των οδικών δικτύων αλλά και της πολεοδομικής εξέλιξης της περιοχής αναδύθηκε η ιστορία του Ιλισού.

Είναι γνωστό ότι πολλές από τις βασικές αρτηρίες της Αθήνας έχουν χτιστεί πάνω σε υπάρχοντα ρέματα της Αττικής. Το ίδιο συνέβη και στον υπό μελέτη κόμβο. Η Καλλιρόης, και η συνέχεια η Χαμοστέρνας 'κρύβουν' στα θεμέλιά τους, στα σπλάχνα της κατασκευής τους το ίχνος το Ιλισού, ο οποίος ρέει σε μια σωλήνα μέχρι να ξαναβρεί τις όχθες του στο κανάλι του Ταύρου..

Λίγα λόγια για τον Ιλισό

Η κοίτη του Ιλισού ήταν πάντα έξω από τα τείχη της Αθήνας. Η ροή των νερών του είχε κατεύθυνση προς τη Δύση. Πήγαζε από τη βορειοδυτική πλαγιά του Υμηττού, κατόπιν συνέχιζε προς τα νοτιοδυτικά, περνώντας έξω από τα τείχη, στα νότια της πόλης. Στα ανατολικά λειτουργούσε ως βασικός συλλεκτήριος ποταμός του Βόρειου Υμηττού από του Παπάγου μέχρι το Παγκράτι. Στο μέσο περίπου της διαδρομής του (σχεδόν απέναντι από το λόφο του Αρδηττού) χωριζόταν στα δύο, σχηματίζοντας μια επίπεδη νησίδα. Αφού ενώνονταν και πάλι, οι δύο κοίτες συνέχιζαν διασχίζοντας την περιοχή ανάμεσα στους λόφους των Μουσών (Φιλοπάππου) και της Σικελίας και χυνόταν στον Κηφισό (στο ύψος του Ταύρου) λίγο πριν τη θαλάσσια περιοχή του Νέου Φαλήρου, όπου εκβάλλουν τα νερά και των δύο ρευμάτων. Μετά από διευθέτηση πλέον εκβάλλει στο Φάληρο.

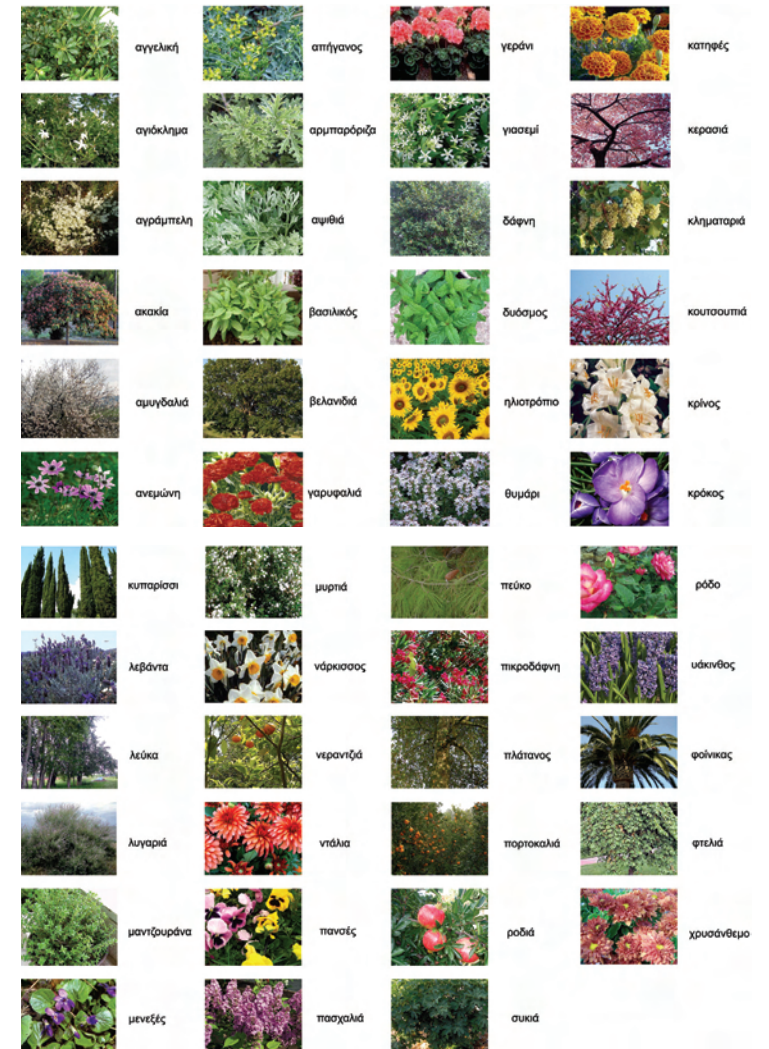
Μέχρι το 1948, ολόκληρο το τμήμα του Ιλισού μέχρι το Στάδιο είχε καλυφθεί, ενώ ως το 1962, το τμήμα μεταξύ Σταδίου και Λεωφόρου Συγγρού επιχωματώθηκε και αυτό. Η υπόγεια διαδρομή του είναι: Κατεχάκη - ένα στρατόπεδο - Γ. Παπανδρέου στο Γουδί - Μιχαλακοπούλου - Βασ. Κωνσταντίνου - Καλλιρρόης - Παν.Τσαλδάρη και Ιλισού (όπου στην Ιλισού είναι πιο εμφανής αλλά πλέον με τη μορφή ενός καναλιού).

χάρτες με το ίχνος του ιλισού στην αττική από την αρχαιότητα μεχρι σήμερα : πάνω_χάρτης του Kaupert 1875, κέντρο_ίχνος ιλισού σήμερα, κάτω παλιόμψηστο

Για τη φύση του παραλίσιου τοπίου σημαντική είναι η αρχή του πλατωνικού διαλόγου «Φαίδρος». Αναφέρει λοιπόν «αμφιλαφή και υψηλήν πλάτανον» στις όχθες του ποταμού, «χαριέντα και διαφανή» νερά, χορταριασμένες πλαγιές, αδιάκοπο άσμα τζιτζικιών, θρόισμα φύλλων από τη δροσερή πνοή του ανέμου, μεγάλη και σύσκια λυγαριά που με τα άνθη της ευωδίαζε τον αέρα και γενικότερα ειδυλλιακή όψη του τοπίου. Από την αρχαιότητα μέχρι και τον 19ο αιώνα τα νερά του ποταμού, τουλάχιστον το χειμώνα, ήταν άφθονα. Ο Στράβων αναφέρει ότι το χειμώνα το ποτάμι πλημμύριζε παρασύροντας ακόμη και ρίζες δέντρων, ενώ το καλοκαίρι τα νερά του μειώνονταν σημαντικά. Σε σημείο, μάλιστα, που η σημερινή 'Λεωφόρος Βασιλέως Κωνσταντίνου' που περνά μπροστά από την περιοχή του 'Μετς', ο ποταμός σχημάτιζε ακόμη και μικρές υδατοπτώσεις, τους "καταρράκτες του Ιλισού", όπως τις αποκαλούσαν.

Σύμφωνα με περιγραφές ξένων περιηγητών, στις αρχές του 18ου αιώνα το τοπίο γύρω από την Αθήνα παρουσίαζε την παρακάτω εικόνα: Στα βόρεια της Αθήνας βρισκόταν ένας μικρός οικισμός με την ονομασία Πατήσια. Το μεγαλύτερο τμήμα του το κάλυπτε ελαιώνας, ενώ το υπόλοιπο ήταν γεμάτο κυπαρίσσια. Στα δυτικά, από το μικρό οικισμό των Πατησίων μέχρι το Φάληρο, υπήρχε ένας απέραντος Ελαιώνας. Στα ανατολικά, από το Λυκαβηττό μέχρι τον Ιλισό και στους γύρω λόφους, η περιοχή καλυπτόταν επίσης από δέντρα ελιάς. Ήδη, από το 1821 ο Ιλισός αποτελούσε πηγή νερού για πολλές καλλιέργειες και ιδιωτικούς κήπους. Η φύση του παριλίσιου τοπίου ήταν από την αρχαιότητα πολύ πλούσια, όπως μπορούμε να δούμε και από τον πίνακα για τη χλωρίδα του Ιλισού, έρευνα της ιστορικού και αρχαιολόγου Άννα Α. Δεληγιάννη, ο οποίος παρατίθεται στο πίνακα δεξιά.

Το νερό, το ίχνος, οι συλλέκτες και η πρόταση

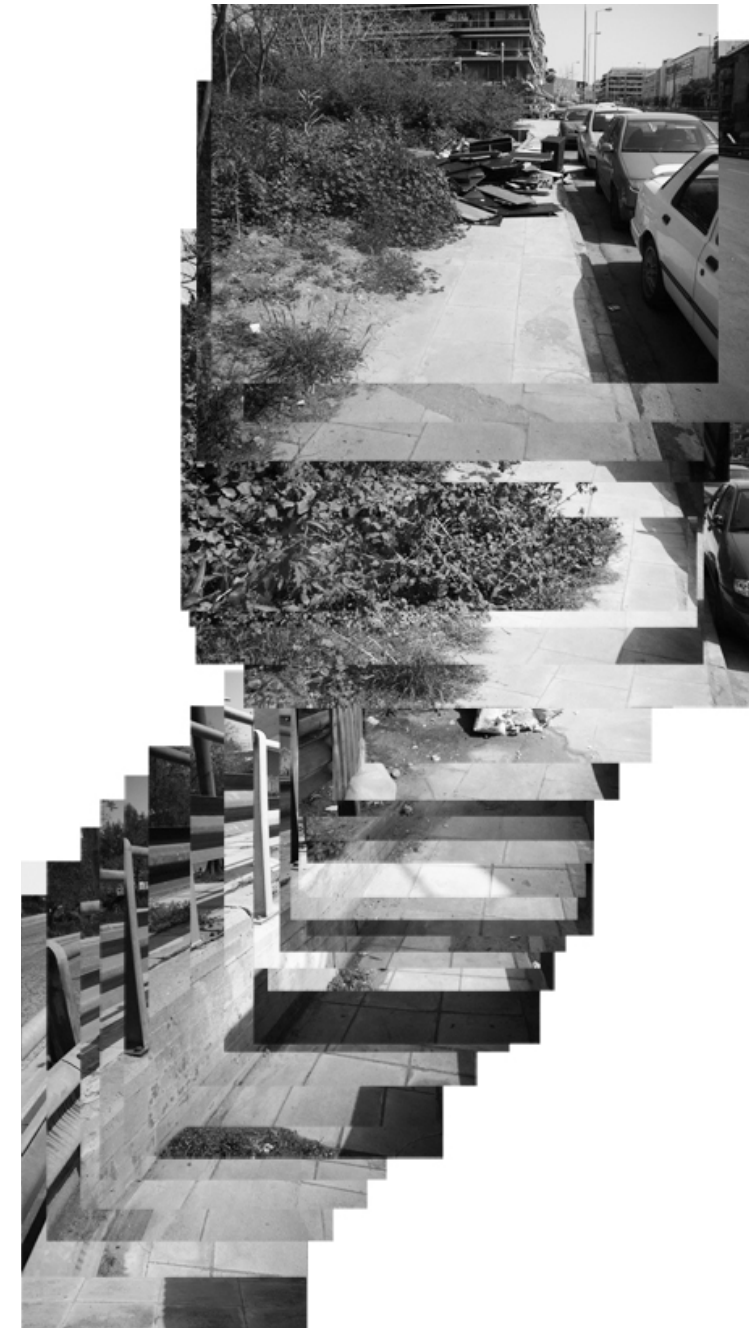
Boundaries can function as thresholds as well as barriers, to support and enable difference in social space...Because boundaries are where things meet, they have the potential, when approached and represented from different sides, to function as spaces of debate and ambiguity, where it is possible both to call identities into question and to reveal their interdependence, whether these are identities of subjects or of spaces

Το νερό και το παλίμψηστο της περιοχής έπαιξε καθοριστικό ρόλο σε βασικές αποφάσεις για την επέμβαση.

Οι νησίδες στην είσοδο και την έξοδο της γέφυρας, όπως προαναφέρθηκε, παραλαμβάνουν το βασικό κτιριολογικό πρόγραμμα. Το επίπεδο ανάμεσα στις δύο (2) γέφυρες βυθίζεται για να φιλοξενήσει έναν μικρό εκθεσιακό χώρο για το νερό και τους χείμαρρους της Αττικής. Η οροφή του εκθεσιακού χώρου μετατρέπεται σε ένα γραμμικό στοιχείο νερού σαν υπενθύμιση του ίχνους του Ιλισού που ρέει υπογείως των δρόμων.

Το κτιριολογικό πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα ερευνητικό κέντρο υδάτινων πόρων το οποίο λειτουργεί σε συνεργασία με το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο στην περιοχή. Οι χώροι συγκεκριμένα που συναντά κανείς χωρίζονται σε επίπεδα με βάση την ιδιωτικότητά τους. Έτσι, ένα επίπεδο πάνω από την πλατεία έχουν τοποθετηθεί χώροι γραφείων, ανάγνωσης και σχεδιασμού για γεωλόγους, πολεοδόμους και γενικά ερευνητές πάνω σε θέματα που αφορούν στο νερό. Στο επίπεδο της πλατείας (είσοδος κοινού), συναντά κανείς με τη σειρά το φουαγιέ, μια μικρή θεματική βιβλιοθήκη για το νερό και τη γεωλογία, ένα αμφιθέατρο και ένα αναψυκτήριο (το οποίο μπορεί να λειτουργήσει και ανεξάρτητα). Στο επίπεδο του δρόμου (είσοδος προσωπικού), βρίσκονται τα εργαστήρια επεξεργασίας και ανάλυσης δειγμάτων νερού και κάποια αναγνωστήρια. Στο επίπεδο του δρόμου, σε όλες τις νησίδες έχουν τοποθετηθεί οι δεξαμενές συλλογής και επεξεργασίας βρόχινου νερού, βοηθητικοί χώροι και θέσεις στάθμευσης.

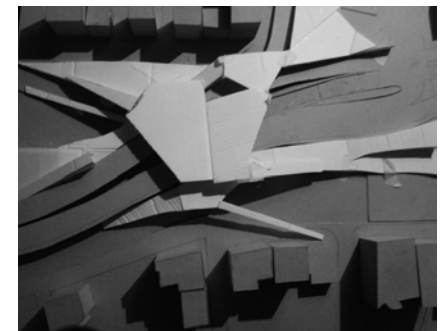
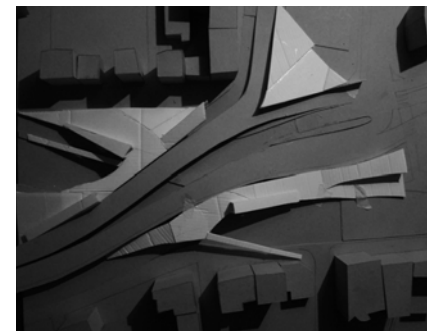
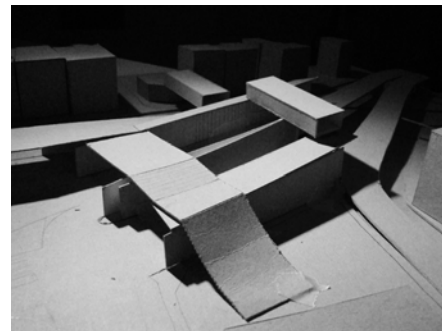
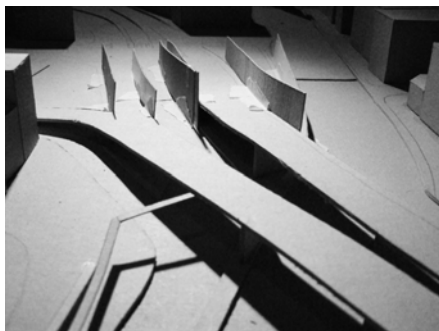
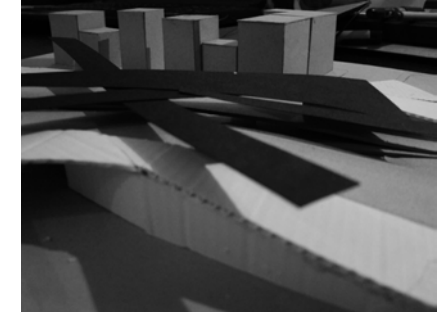
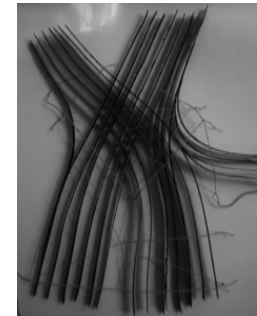
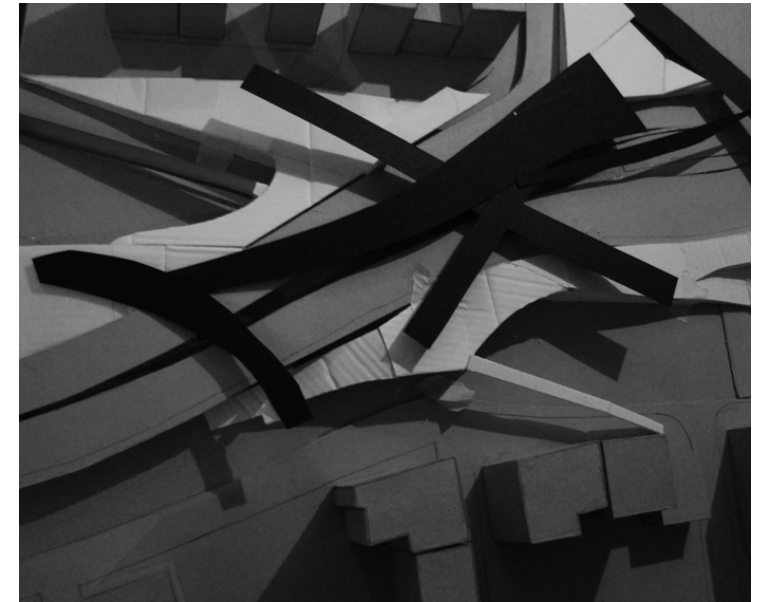
Στο άλλο όριο της γέφυρας προτείνεται ένα κέντρο εκμάθησης και εφαρμογής υδροπονικής καλλιέργειας, το οποίο συνδέεται με τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα που έχουν όλοι οι χώροι στο επίπεδο της πλατείας. Ταυτόχρονα, λειτουργεί ως επέκταση

των σχολικών συγκροτημάτων που υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και ανεξάρτητα, με σκοπό να προσφέρει στους κατοίκους της περιοχής τη γνώση της καλλιέργειας σε ελεγχόμενα περιβάλλοντα. Ένα κομμάτι της πλατείας λειτουργεί συμπληρωματικά σε αυτό το κτίριο προσφέροντας τις υποδομές για την καλλιέργεια φυτών από τους ίδιους τους κατοίκους με δυνατότητα μετεφύτευσης τους σε άλλα κομμάτια του κήπου – πλατεία.

Ο υπαίθριος κήπος που θα φιλοξενήσει το νέο επίπεδο πάνω από τη γέφυρα αποτελεί έναν πνεύμονα πρασίνου για τους κατοίκους στις όχθες αυτών των δρόμων ενώ ο σχεδιασμός των ροών εκ νέου συνδέει όλες τις επιμέρους περιοχές που οι δρόμοι ορίζουν και χωρίζουν. Η πάνω πλατεία διαμορφώνεται από αυτές τις ροές, το κεντρικό στοιχείο νερού, τα κανάλια νερού που τη διασχίζουν και τις ομαδοποιήσεις τις χλωρίδας, με αναφορά στο παραλίσιο πεδίο. Στην κάτω πλατεία ανασηκώνονται τα τέσσερα άκρα της και σχηματίζονται τρία φυτεμένα πρανή και ένα αμφιθέατρο. Οι λόφοι αυτοί ορίζουν τους βασικούς αξονες κίνησης ενώ ταυτόχρονα προσδίδουν μια εσωστρέφεια στο νέο δημόσιο χώρο.

Το νέο τοπίο και η μορφολογία του κτηρίου έχουν προκύψει μέσα από μελέτη και την επεξεργασία της ρευστότητας του χώρου και την ήδη υπάρχουσα μορφολογία των οδικών δικτύων

Βιβλιογραφία

Ana Luz, “porous topographies: weaving pavements and other urban punctuations at interstitial landscapes”, Researching Cultural Spaces, London, July 2006

Chris van Uffelen, “Street Furniture”, Braun Publishing AG, 2010

Esin Komez, “On urban architecture: Urban Architectural strategies in three exemplary cases”, Middle East Technical University, 2009

F.D. van der Hoeven, M.G.J. Smit, S.C. van der Spek “Street-level desires, Discovering the city on foot”, Pedestrian mobility and the regeneration of the European city centre

New York City Department of Transportation, “Street Design Manual”, 2009

Roemer van Toorn, “Architecture Against Architecture”, Arthur and Marilouise Kroker, Editors, 1997

Steve Redhead, “Toward a Theory of Critical Modernity: The Post-Architecture of Claude Parent and Paul Virilio”, Topia, τ. 14

Phoebe Crisman, “Inhabiting the In-between: architecture and infrastructure intertwined”

Phoebe Crisman, “Over the Mass Pike: private life + public space”

Αριστέιδης Αντονάς, “Η εικόνα που κρύβει ό,τι παρουσιάζει”, Αρχιτεκτονικά Θέματα, τ. 28, 2004

Ντίνα Βαΐου, Μάχη Καραλή, “Η ανάπτυξη της πόλης και οι διαδρομές των ρεμάτων στην Αθήνα”

Δήμητρα Γαβριλάκη, “ΒΑΨ’ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ, Η παραγωγή του αστικού πρασίνου”, διάλεξη Ε.Μ.Π. Μάρτιος 2008

Άννα Δεληγιάννη, “ΙΛΙΣΟΣ: Απο τη θεοποίηση στην απομυθοποίηση”, Αρχαιολογία και Τέχνες, τ.82, 1995

Δ. Ζαχαροπούλου “Μετατοπιση του ορίου”, εκπαιδευτικό υλικό, Ε.Μ.Π. 2010-2011

Β. Ξένου “Ιστορία και ερείπιο”, εκπαιδευτικό υλικό, Ε.Μ.Π. 2010-2011

Α. Τουλουμης, “Αγγίζοντας το όριο”, εκπαιδευτικό υλικό, Ε.Μ.Π. 2010-2011

Κίμων Χατζημπίρος, “ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ : ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΙΟΤΟΠΩΝ”

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

Κων/νος Ντάφλος, Αργυρώ Παναγούλη, “Μετά το τοπίο”, http://library.tee.gr/digital/books_notee/book_59509/book_59509_daflos.pdf

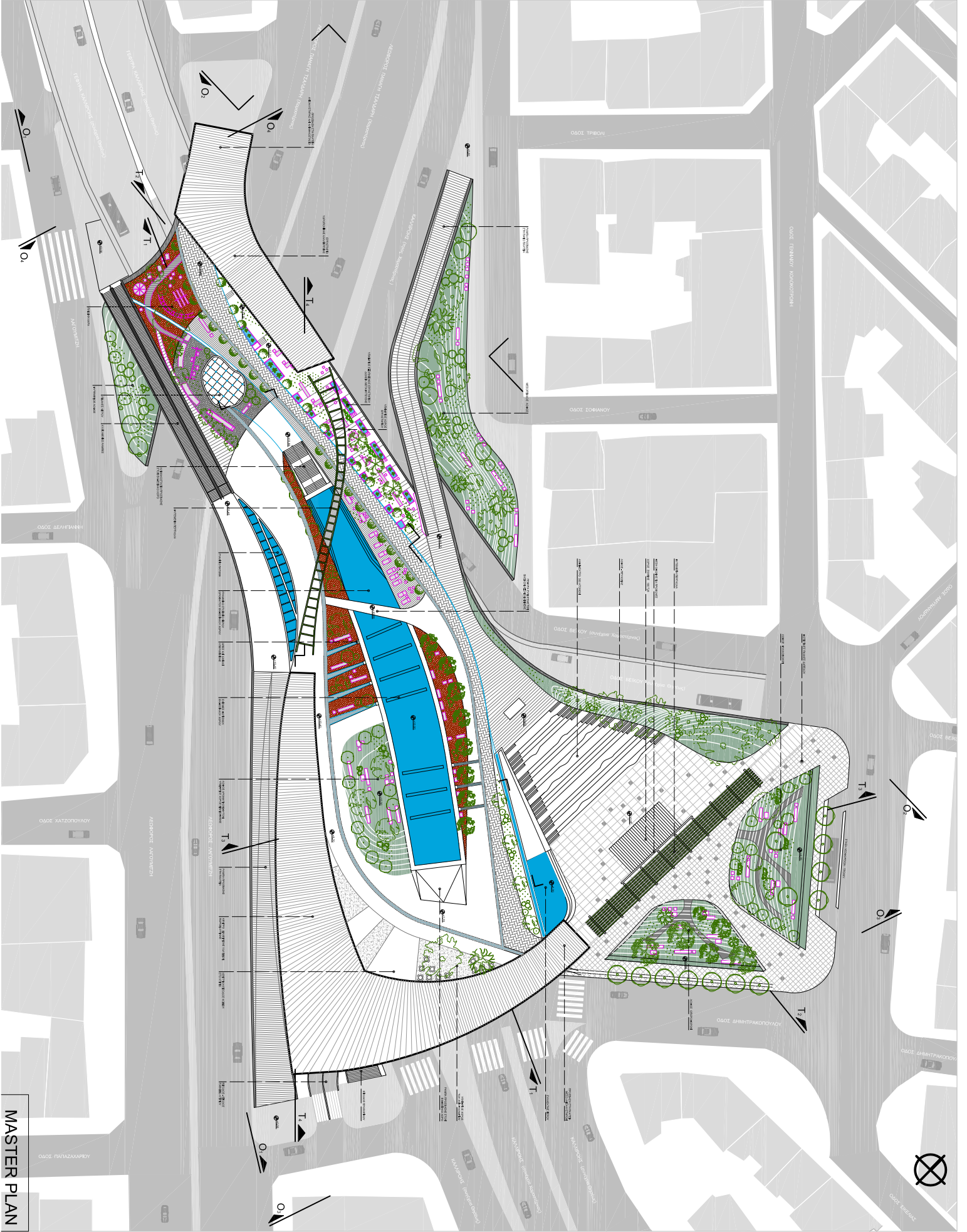
<http://www.attiko-prasino.gr/Default.aspx?tabid=304&language=el-GR>

www.thehighline.org

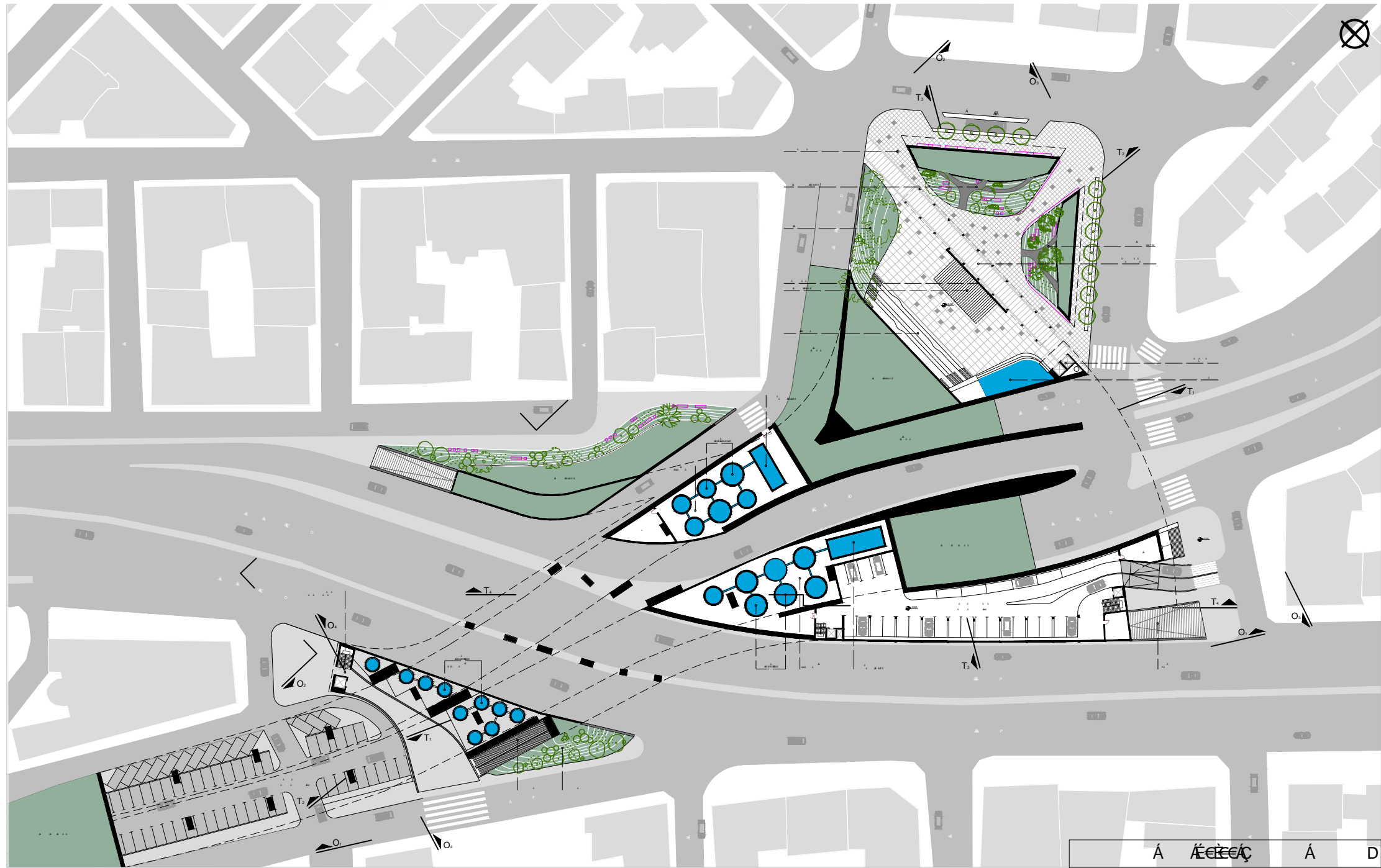
www.nyc.gov/parks

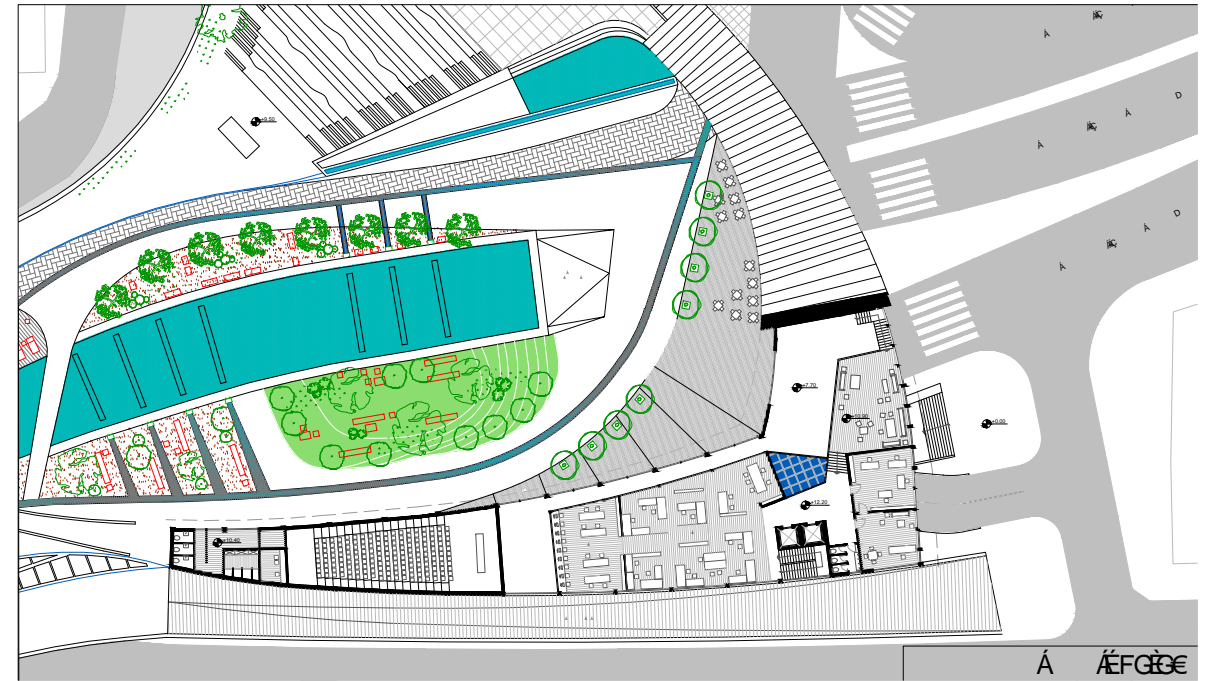
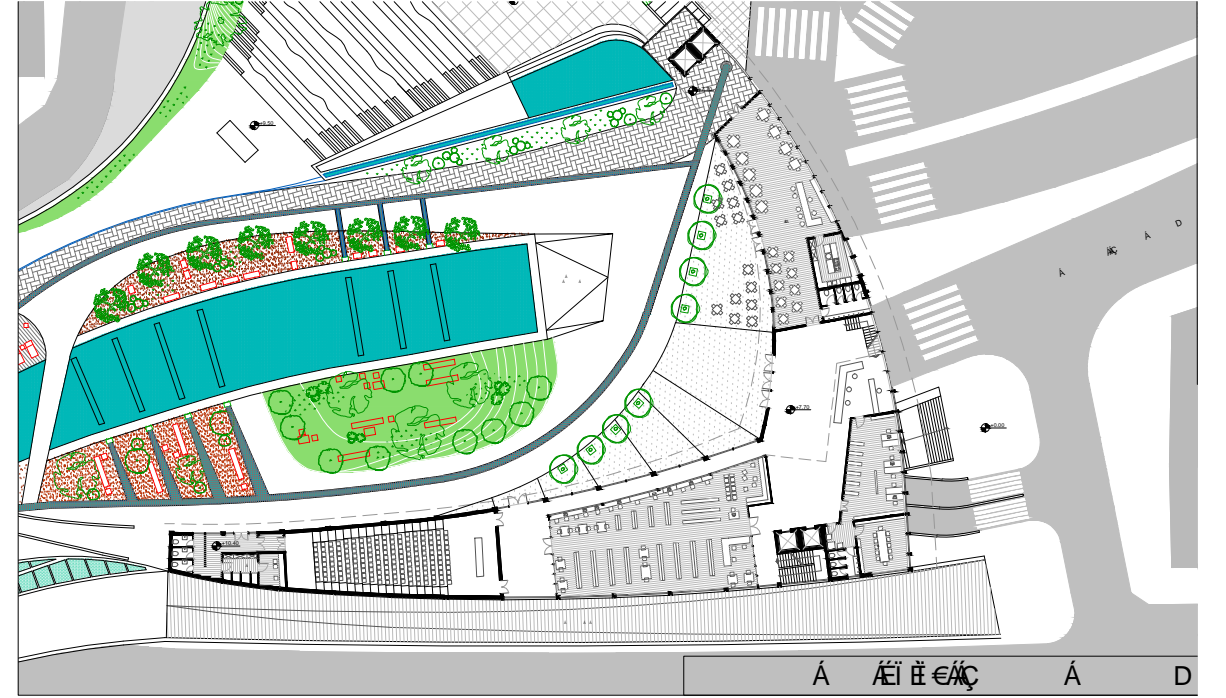
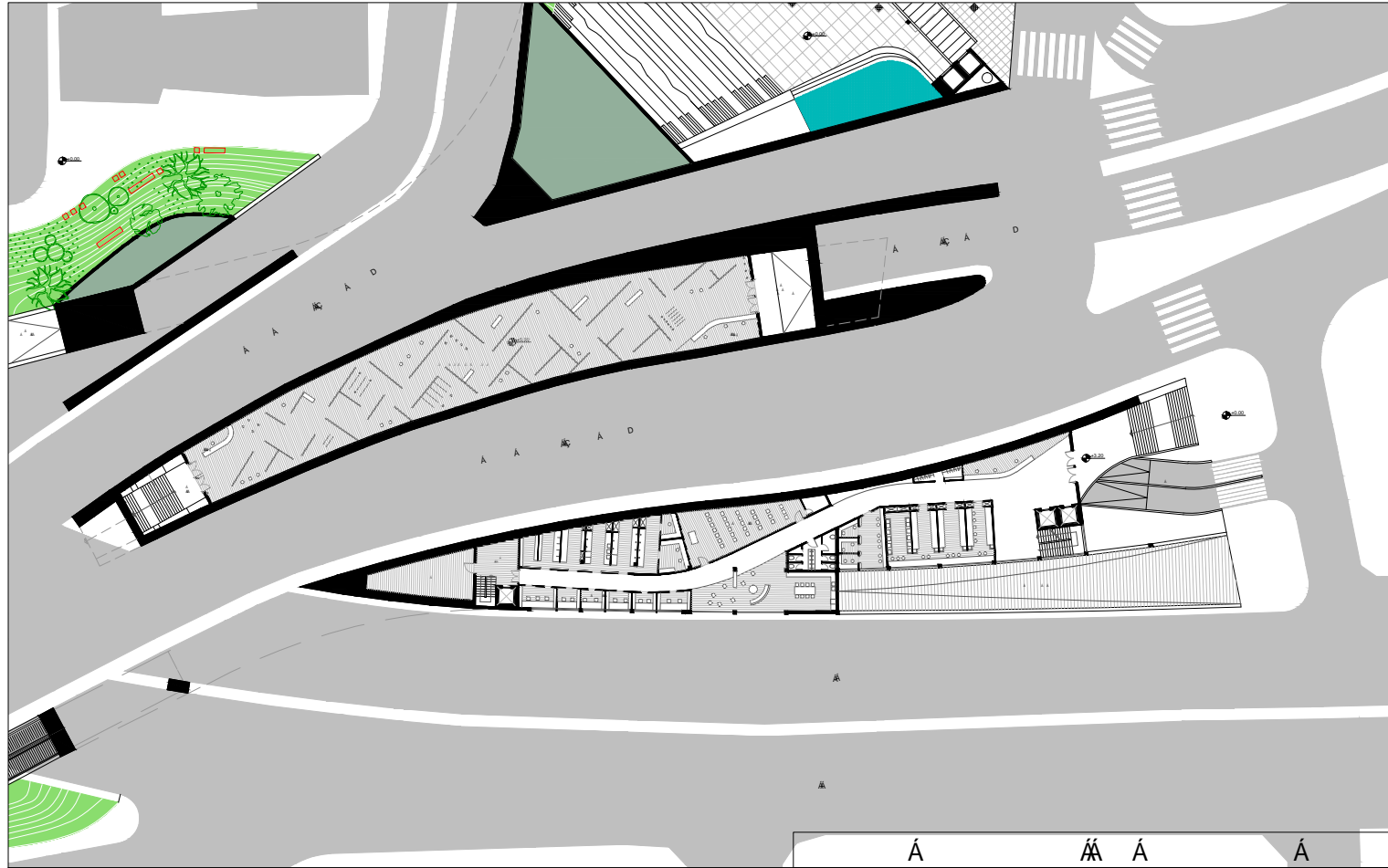
Benjamin H. Bratton, “Introduction to Paul Virilio’s Speed & Politics”, <http://www.bratton.info/projects/texts/introduction-to-speed--and--politics/>

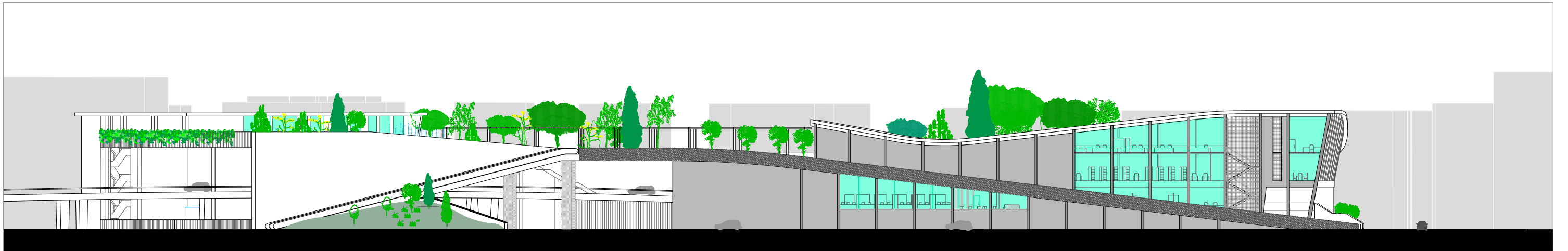
**σχέδια
φωτορεαλιστικές αναπαραστάσεις**

MASTER PLAN

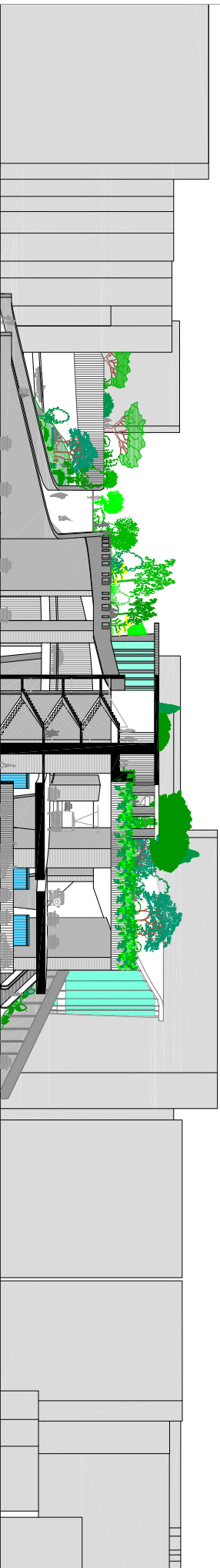

Á Á Á Á ÁÚ₁

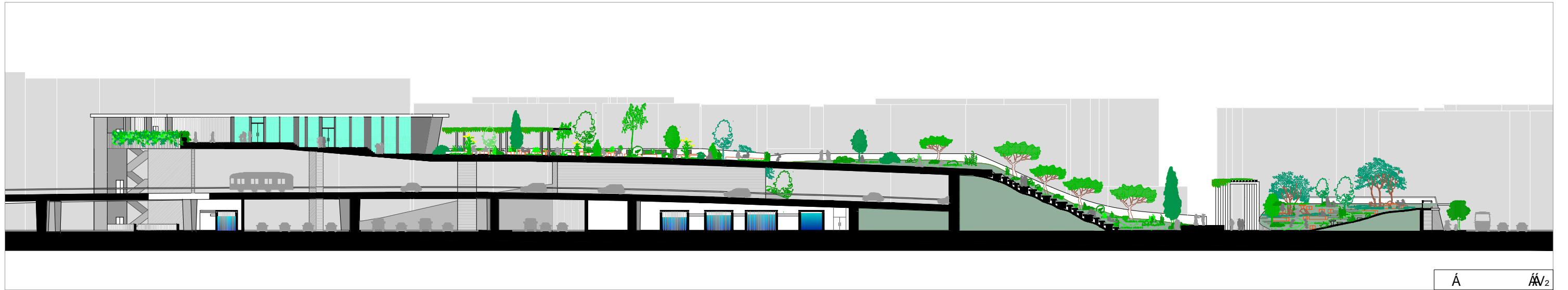
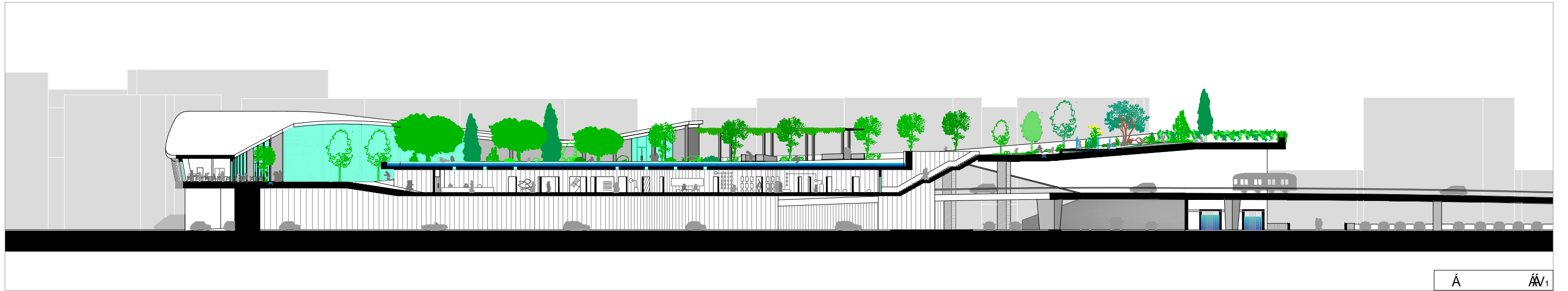
Á Á Á Á ÁÚ₂

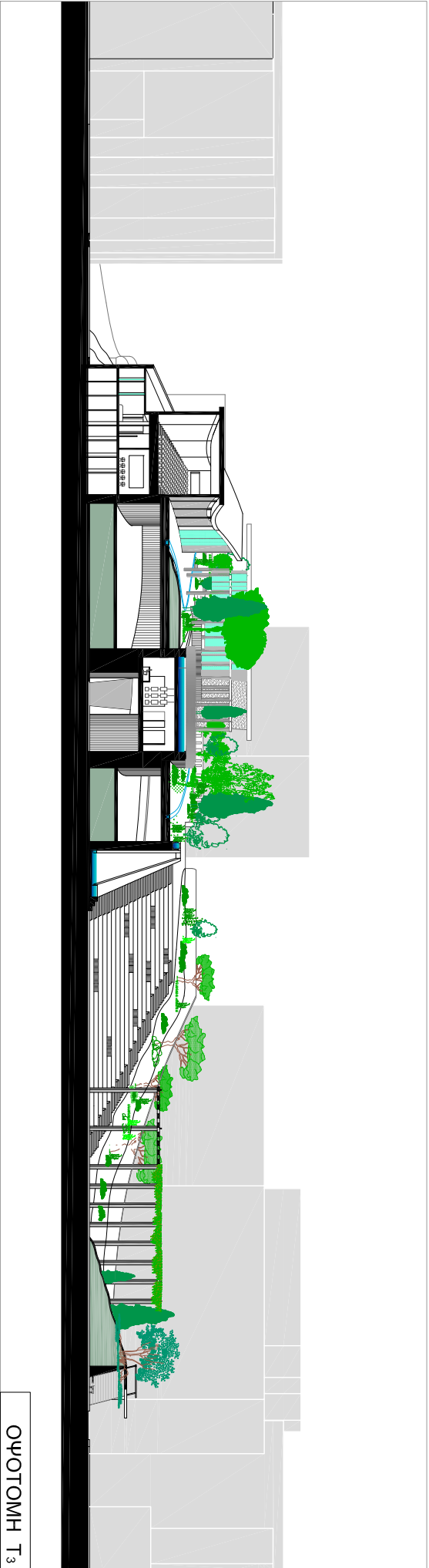
ΦΥΤΟΜΗ ΑΠΟ ΤΗ ΘΗΣΕΩΣ 04

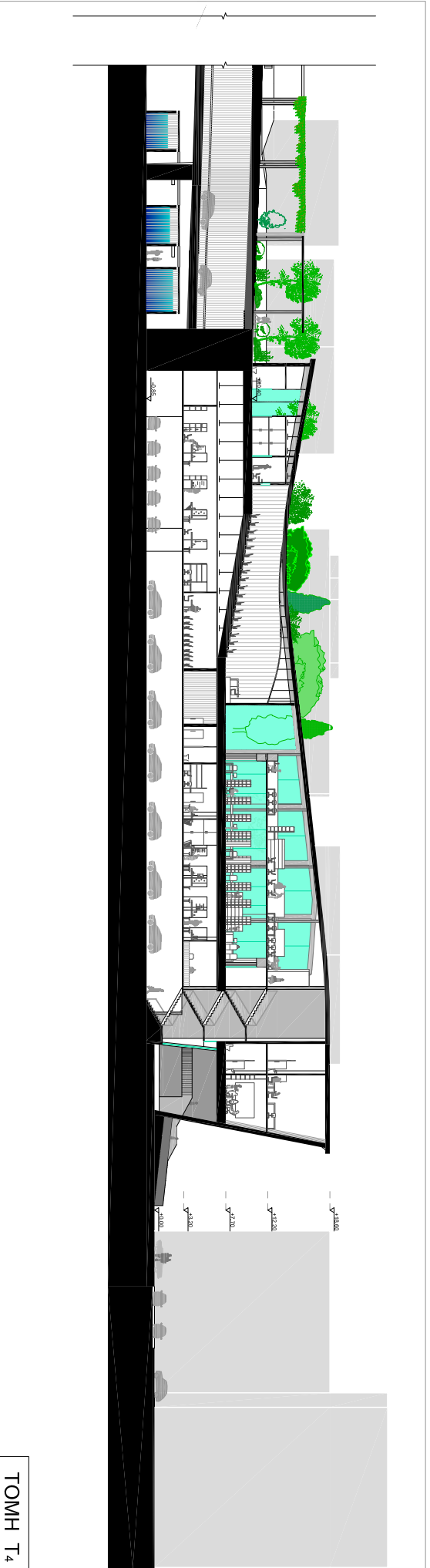
ΦΥΤΟΜΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΥΠΤΟΗΣ 03

ОУТОМН Т 3

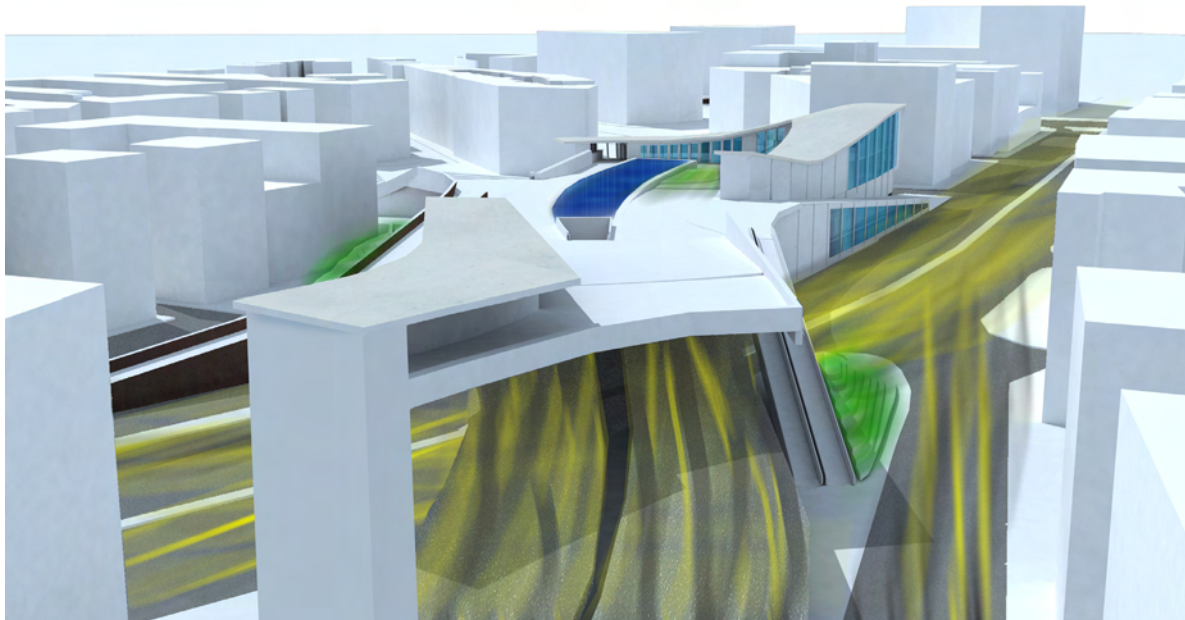

ТОМН Т 4

αναπαράσταση της πλατείας από τη χαμοστέρνας

αναπαράσταση της πλατείας από τη θησέως